

ע"פ 280/23 - מדינת ישראל נגד Ibrahim Yahia Alnour Abker

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 280/23

לפני: כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

המערערת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: Ibrahim Yahia Alnour Abker

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ב-ת"פ 1290-07-22 מיום 28.11.2022 שניתן על ידי סג"נ ב' שגיא

תאריך הישיבה: י"ט באייר התשפ"ג (10.5.2023)

בשם המערערת: עו"ד עודד ציון

בשם המשיב: עו"ד תמר נבו

פסק-דין
השופט י' אלרון:

1. לפנינו ערעור על קולת העונש שנקבע בגזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (סג"נ ב' שגיא) ב-ת"פ 1290-07-22 מיום 28.11.2022, בגדרו נגזרו על המשיב 30 חודשי מאסר בפועל לצד ענישה נלווית, בגין

הרשעתו בעבירת שוד בנסיבות מחמירות.

2. לפי עובדות כתב האישום המתוקן, בצהריי יום 20.6.2022, בעת ש-ש.נ., ילידת שנת 1948 (להלן: המתלוננת), הגיעה בסמוך לשירותים בתחנה המרכזית החדשה בתל אביב-יפו (להלן: התחנה), המשיב הגיח מאחוריה והכה אותה בראשה. כתוצאה מכך, המתלוננת נפלה על רצפת התחנה. בעודה שרועה על הרצפה המשיב משך בחוזקה את התיק שלה במטרה לגנוב אותו, אך המתלוננת אחזה בתיק בניסיון למנוע ממנו לעשות כן. נוכח התנגדות המתלוננת, וחרף צעקותיה, המשיב המשיך לתקוף אותה בכך שבעט בה בגב, בחזה, בידיים ובראש, ואמר לה, בכוונה להפחידה, כי אם לא תעזוב את התיק הוא יהרוג אותה. לבסוף, המשיב הצליח ליטול את התיק כשבו, בין היתר, טלפון נייד וכסף מזומן בסך 900 דולר ו-110 ש"ח, ונמלט מהמקום בריצה.

כתוצאה ממעשי המשיב, למתלוננת נגרמו חבלות של ממש ובכללן פגיעה בראש, בחזה, בידיים ובשפתיים, והיא פונתה לקבלת טיפול רפואי בבית חולים. בגין האמור, יוחסה למשיב עבירה של שוד בנסיבות מחמירות לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק).

עיקרי גזר הדין

3. המשיב הורשע בעבירה שיוחסה לו בכתב האישום המתוקן, על יסוד הודאתו במסגרת הסדר טיעון אשר לא כלל הסכמה לעניין העונש.

בגזר דינו, בית המשפט המחוזי עמד על חומרת עבירת השוד הפוגעת בתחושת הביטחון האישי - בפרט כאשר הנפגעים ממנה הם אזרחים מבוגרים וקשישים. הודגש, כי המתלוננת הייתה בת 74 עת המשיב שדד אותה תוך הפעלת אלימות מתמשכת והשמעת איום על חייה. עוד נקבע, כי מעשי המשיב גרמו למתלוננת נזק פיזי ואף היוו עבורה "אירוע טראומתי שייתן את אותותיו גם בעתיד", כמשתקף ממכתב שהוגש מטעמה של המתלוננת, אשר חובר על ידי בתה (להלן: המכתב). לצד זאת, בית המשפט המחוזי נתן דעתו לכך שהרכוש שנשדד הוחזר למתלוננת לאחר שהמשיב נתפס, כמו גם לכך שהמשיב ביצע את המעשים ללא "רכיב משמעותי של תכנון מוקדם" או שימוש בנשק. בהינתן האמור, נקבע כי מתחם העונש ההולם בעניינו נע בין 30 ל-60 חודשי מאסר.

בגזירת עונשו של המשיב בגדרי המתחם, בית המשפט עמד על כך שנסיבותיו האישיות מצדיקות כי ייגזר עליו עונש בתחתית המתחם. בכלל זה, התייחס להודאת המשיב ולאחריות שנטל על מעשיו; עברו הפלילי הנקי; וכן להיותו "יליד דארפור אשר לאורך שנותיו בישראל מסייע למשפחתו".

בהינתן מכלול השיקולים, נגזר על המשיב עונש של 30 חודשי מאסר בפועל; 8 חודשי מאסר על תנאי, לבל יבצע עבירות רכוש או אלימות נגד הגוף מסוג פשע, למשך 3 שנים; 4 חודשי מאסר על תנאי, לבל יבצע עבירות רכוש או אלימות נגד הגוף מסוג עוון, למשך 3 שנים; ופיצוי המתלוננת בסך 3,000 ש"ח.

תמצית טענות הצדדים

4. לטענת המערערת, בית המשפט המחוזי הקל עם המשיב הן בקביעת מתחם העונש ההולם בעניינו הן בגזירת עונשו בגדרי המתחם. בגדר זאת נטען, כי עונשו של המשיב אינו הולם את חומרת העבירה ונסיבות ביצועה, בכללן כי המשיב שדד אישה מבוגרת בת 74; הפעיל כלפיה אלימות קשה וממושכת; וגרם לה לפגיעה בלתי הפיכה באיכות חייה. כן נטען כי בית המשפט התחשב יתר על המידה בנסיבותיו האישיות של המשיב. בגדר זאת נטען, כי לא היה מקום לזקוף לקולה את היותו מבקש מקלט בישראל, משום שאין בכך כדי לאיין את חובתו לכבד את חוקי המדינה ולהימנע מפגיעה מכוונת ביושביה. כן נטען, כי התוצאה העונשית הסופית בעניינו אינה הולמת בראי העונש המרבי הקבוע בצד עבירת השוד בנסיבות מחמירות וחורגת במידה קיצונית לקולה ממדיניות הענישה הנוהגת.

בדיון לפנינו, המערערת חזרה על נימוקיה והוסיפה כי מעשי המשיב הם פועל יוצא של תכנון, במסגרתו ארב למתלוננת מחוץ לשירותים בתחנה. עוד הדגישה, כי לשיטתה העונש שנגזר על המשיב נותן "משקל אפסי" לשיקולי הרתעת הרבים והיחיד. לבסוף, ציינה כי המשיב טרם שילם למתלוננת את הפיצוי בו חויב על ידי בית המשפט המחוזי.

5. מנגד, באת-כוח המשיב טענה לפנינו כי אין להחמיר בעונשו, משהעונש הולם את חומרת מעשיו ונסיבותיו הפרטניות, כמו גם את מדיניות הענישה הנוהגת. לטענתה, כתב האישום המתוקן אינו מגלה כי קדם לאירוע תכנון, ומשכך עסקינן במעשה ספונטני אשר נבע מ"רגע של שיקול דעת לקוי". כמו כן, נטען כי בהערכת הפגיעה שנגרמה למתלוננת, המכתב שחובר על ידי בתה אינו מהווה תצהיר נפגעת עבירה. עוד טענה, כי יש מקום להתחשב בהיות המשיב מבקש מקלט בישראל, כך שהוא חסר מערכת תמיכה ועונש המאסר צפוי לפגוע בו באופן משמעותי.

דיון והכרעה

6. הלכה היא כי ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בעונש שנגזר על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים שבהם ניכרת חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים או כאשר נפלה על פני הדברים טעות מהותית ובולטת בגזר הדין (ע"פ 2165/23 מדינת ישראל נ' בלאל, פסקה 9 (4.5.2023)).

המקרה שלפנינו נמנה עם אותם מקרים המצדיקים את התערבותנו, הואיל והעונש שנגזר על המשיב מקל עמו יתר על המידה בהינתן חומרת העבירה, נסיבותיה ומכלול הנסיבות אשר אינן קשורות בביצועה. משכך, דין הערעור להתקבל.

7. בית משפט זה שב ועמד על חומרתן הרבה של עבירות השוד. אלה, פוגעות במידה קשה בתחושת הביטחון הציבורית והסדר הציבורי (ע"פ 1074/22 מוחסן נ' מדינת ישראל, פסקה 16 לפסק דינה של חברתי השופטת ג' כנפי-שטייניץ (20.7.2022)), כמו גם בכבודם וקניינם, ולעיתים גם בגופם, של אנשים תמימים אשר נקרו מבלי משים בדרכו של השודד (ע"פ 475/20 סורני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (13.7.2022)). פגיעות אלה אף מותרות, לא אחת, תחושות של טראומה וחרדה בנפגעי העבירה אשר מלוות אותם זמן ממושך (ע"פ 1167/21 חוג'יראת נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (31.5.2021)).

חומרה יתרה טמונה בביצוע עבירות שוד כלפי אוכלוסיית המבוגרים והקשישים. שכן, הפגיעה דווקא באוכלוסייה זו נעוצה בתפיסה כי הנמנים עליה יהיו "טרף קל", ומשכך היא משקפת אנטי-חברתיות עמוקה ומגלמת אכזריות

ואדישות לחומרת הפגיעה בנפגע העבירה (ע"פ 4777/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (10.1.2018) (להלן: עניין פלוני); ע"פ 1660/19 Kvartskhava נ' מדינת ישראל, פסקה 8 והאסמכתאות שם (23.10.2019) (להלן: עניין Kvartskhava)).

נוכח האמור, בית משפט זה הדגיש לא אחת את תפקידו בהגנה על מבוגרים וקשישים מפני עבירות שוד. תפקיד זה מתבטא בעיצוב מדיניות ענישה הכוללת רכיב משמעותי של מאסר מאחורי סורג ובריח, בראי זאת שהעונש המרבי הקבוע בצד עבירת שוד אשר בוצעה בנסיבות מחמירות הוא 20 שנות מאסר (עניין Kvartskhava, בפסקה 8). כן נקבע, כי בעת גזירת העונש יש לבכר שיקולי גמול והרתעה על פני יתר שיקולי הענישה (עניין פלוני, בפסקה 26; ע"פ 6056/18 אדרי נ' מדינת ישראל, פסקה 13 לפסק דינו של חברי השופט א' שטיין (16.5.2019)). ויובהר, מדיניות הענישה המחמירה הנוהגת בעבירות שוד בעינה עומדת גם במקרה שבו העבירה חד-פעמית ובוצעה באופן "ספונטני" (ע"פ 1222/22 מדינת ישראל נ' נאצר, פסקה 11 (23.6.2022)).

8. על רקע דברים אלה, ניכר חוסר ההלימה שבין חומרת מעשיו של המשיב לבין עונשו. המשיב שדד את המתלוננת, אישה מבוגרת בת 74, תוך שהוא מפעיל כלפיה אלימות מתמשכת. נפילתה על רצפת התחנה, התנגדותה למעשיו וצעקותיה לא מנעו מהמשיב להמשיך להלום בה, כשכל שהוא רואה לנגד עיניו הוא התיק בו אחזה. מכות אלה הותירו במתלוננת חבלות חמורות אשר הצריכו טיפול רפואי בבית חולים. מכתב בתה של המתלוננת, אף שאינו מהווה תצהיר נפגעת עבירה, מלמד על החותם הממשי שהותיר המשיב במעשיו על גופה ונפשה של המתלוננת.

9. נוכח זאת, ואף מבלי להידרש לסוגיית גבולות המתחם שנקבע, מוקשית היא קביעת בית המשפט המחוזי כי יש לגזור את עונשו של המשיב בתחתית מתחם העונש ההולם. בבואו של בית המשפט לגזור את עונשו של נאשם בגדרי מתחם העונש ההולם, עליו לשקול שיקולים שונים לחומרה ולקולה, בהתאם למצוות המחוקק (ראו, בין היתר, בסעיפים 40ג(ב); 40ז-40יא-יב לחוק), כאשר האיזון הנכון ביניהם יביא לגזירת העונש ההולם על הנאשם. לעניין מלאכת איזון זו, הדגשתי כי "כשם שכדי לגזור עונש בקצה העליון של המתחם נדרש הצטברות נסיבות חמורות המקהות את משקלן של הנסיבות המקלות, כדי שייגזר עונש בקצה התחתון של המתחם נדרשות נסיבות מקלות לזכותו של נאשם, הגוברות על הנסיבות החמורות הקיימות [...]". (ע"פ 3244/22 מדינת ישראל נ' ערן, פסקה 17 (20.9.2022); ההדגשה הוספה - י' א').

ביישום למקרה שלפניי, הנסיבות המקלות של המשיב אינן מצדיקות את גזירת עונשו בגבולו התחתון של המתחם. כך גם ההתחשבות בכך שהמשיב מבקש מקלט בישראל כשיקול לקולה בנסיבות אלו אינה נקייה מספקות. בפסיקה נקבע בעבר כי "דווקא מאלה אשר מבקשים לשהות בארץ ברשות ניתן לצפות להקפדה על נורמות בסיסיות. דרישה זו מהווה מעין תנאי למבקש להסתופף בצילה של המדינה וליהנות מפירותיה" (ע"פ 4149/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (13.12.2021); ראו גם: ע"פ 5535/12 כאברי נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (1.5.2013)).

10. נוכח כל האמור לעיל, ברי כי לא ניתן להותיר את העונש שנגזר על המשיב על כנו. השוד החמור שביצע כלפי אישה מבוגרת - ובפרט, האלימות הבלתי פוסקת שהפגין כלפיה, הנזק שגרם לה, והיעדר נסיבות אישיות המצדיקות הקלה משמעותית, מלמדים כולם כי עונשו אינו עולה בקנה אחד עם העיקרון המנחה אותנו במלאכת הענישה - עיקרון ההלימה. לא כל שכן, עם הצורך לנקוט ביד קשה בענישתו של מי שבחר לשדוד באלימות מבוגרים וקשישים בחברתנו.

11. אשר על כן, ובשים לב לכך שאין זו מדרכה של ערכאת ערעור למצות את הדין, אציע לחברי וחברתי לקבל את הערעור ולהחמיר בעונשו של המשיב כך שיעמוד על 48 חודשי מאסר בפועל, חלף 30 חודשי המאסר בפועל שנגזרו עליו בבית המשפט המחוזי. יתר רכיבי גזר הדין יותרו על כנם.

ש ו פ ט

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ג' כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

ניתן היום, כ"ז באייר התשפ"ג (18.5.2023).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט